

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-181-7-2>

**ВНЕСОК ВИДАТНОГО ГІДРОГЕОЛОГА
А. Є. БАБИНЦЯ В ЗДІЙСНЕННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ РОЗВІДКИ
ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

Очеретяний О. О.

*аспірант кафедри філософії та історії
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Часто серед видатних особистостей трапляються ті, які в силу певних обставин своєю працею змогли забезпечити успіх не лише в одній галузі. Зразком цього може слугувати постать вченого Андрія Євтихійовича Бабинця (1911 – 1982) – відомого українського гідрогеолога, який в роки Другої світової війни, дякуючи своїм професійним знанням та навичкам, зміг вдало діяти в сфері інженерної розвідки. Оскільки нині Україна вже восьмий рік знаходиться в стані війни, а кожен її громадянин на гіпотетичному рівні потенційний захисник, є актуальним надати для ознайомлення українському суспільству, особливо вченій спільноті, відповідний позитивний приклад попередника, який брав участь у боротьбі з нацизмом. Ймовірно, що для декого це може стати досить ефективним мотиватором. Одним із вдалих засобів його популяризації є гідне вшанування річниць пов'язаних з життям та діяльністю визначних осіб. Доречно згадати, що 13 грудня (за іншими даними – 30 листопада) [1] 2021 р. минуло 110 років від дня народження А. Є. Бабинця. Отже, маємо на меті донести відомості щодо вищезазначеного прикладу і представити певні подробиці щодо роботи розвідки через розгляд одного з особистих бойових шляхів. При цьому методологічна основа в першу чергу спирається на принципи історизму та об'єктивності з використанням хронологічного, описового та ідеографічного методів, а також здійснення відповідного аналізу. Для реалізації мети слід на основі опрацьованих архівних джерел, статей, монографій та енциклопедичних даних зробити загальний огляд життя, наукових досягнень та бойового шляху А. Є. Бабинця, при цьому виокремити та провести глибокий аналіз його внеску в успішне здійснення інженерної розвідки під час Другої світової війни.

Ведучи мову про А. Є. Бабинця як про знаного професіонала у галузі геології, слід коротко окреслити його біографічні дані стосовно довоєнного періоду. Він народився у Києві, де у 1932 р. здобув фах

гідротехніка у Київському меліоративному технікумі, вже у 1935 р. завершив навчання у Київському гірничо-геологічному інституті, після чого став співробітником Інституту геологічних наук АН УРСР. Там з 1939 р. навчався в аспірантурі готував до захисту кандидатську роботу щодо водного забезпечення м. Львова [2, с. 111]. З цього видно, що Андрій Євтихійович пройшов усі освітні рівні як фахівець та вчений і докорінно знав специфіку роботи з обраного фаху. Паралельно з науковою діяльністю в той час вів активне громадське та політичне життя, будучи депутатом Київської міської ради [2, с. 111].

Від початку німецько-радянської війни добровільно вступив до лав Червоної армії [3, с. 43]. Тут варто зауважити, що більшість геологів не підлягали призову, оскільки мали бронювання, як фахівці, які прямо чи дотично задіяні в оборонній галузі [4]. Та все ж маємо ряд прикладів щодо їх безпосередньої участі в бойових діях. Так В. Я. Дідківський був штурманом в авіації [3, с. 39], Ф. М. Орлик – начальником інженерної служби танкової бригади [3, с. 38], Г. В. Крюков – командиром окремого мотоінженерного батальйону [3, с. 41], В. Т. Латиш – кулеметником стрілецького батальйону [5, с. 87], Т. Х. Шелудько – медичним працівником та пропагандистом госпіталю [5, с. 197]. Але у випадку з А. Є. Бабинцем є цікавим те, що до травня 1942 р. він займав посаду інженера з аеродромного будівництва [3, с. 43], а в подальшому його військова служба була прямо пов'язана з цивільною спеціальністю, оскільки був призначений технічним керівником, а згодом начальником 6-го військово-геологічного загону (ВГО-6) [6]. Базою для створення таких загонів став трест спеціального геологічного картування «Спецгео» [4], а входили вони в склад інженерних військ фронтів (конкретно ВГО-6 відносився до Південно-Західного, Сталінградського, Південного та 4-го Українського фронтів) [6; 7]. Чимала частка їх діяльності полягала у здійсненні інженерної розвідки, яка окрім з'ясування характеру та ступеня готовності інженерного спорядження позицій та системи загороджень противника, передбачає ще визначення прохідності місцевості, стану доріг, місць та характеру руйнувань, завалів, пожеж, затоплень; характер водних перепон та умови їх форсування; місцезнаходження та стан джерел води, місцевих матеріалів, а також засобів та заходів, що можуть використовуватися для інженерного забезпечення, маскувальні та захисні властивості місцевості [8, с. 536]. З цього стає зрозуміло, що виконання ряду завдань з інженерної розвідки пов'язане з інформацією щодо водних ресурсів, тому цілком виправдано, що на посаду очільника військово-геологічного загону було призначено А.Є. Бабинця, сфера інтересів якого була сконцентрована на гідрогеології. Фронти, які забезпечував даний

загин вели бойові дії в районі берегів Чорного та Азовського морів, Дніпра, Волги, Міусу, Тиси, озера Сиваш та інших менш масштабних водних перепон. До речі, серед опублікованих Андрієм Євтихійовичем в роки війни п'яти статей, помітне місце займає праця «Карта прохідності долини Дніпра» [3, с. 43].

Найгрунтовнішим джерелом, щодо розгляду бойової діяльності начальника ВГО-6 є два наявних представлення до нагородження, хоча інженер-майор Бабинець був відзначений трьома бойовими орденами. У нагородному листі до другого ордена – Вітчизняної війни II ступеня, зазначається, що першим – Червоної Зірки, він був нагороджений за роботи в геологорозвідувальній промисловості Комітету в справах геології [6]. Обидва представлення здійснювались за відмінну організацію роботи загону та надання командуванню своєчасної інформації щодо природних умов та прохідності зайнятої противником території [6; 7]. Також в них наявні відомості щодо безпосередньої участі в проведенні інженерної розвідки. Згідно них під час боїв за Крим в 1944 р. А. Є. Бабинець виконував завдання з інженерної розвідки місцевості та вивчення оборони противника продемонстрував приклад у роботі, виконуючи завдання на найбільш відповідальних дільницях [6], а під час організації оперативної роботи загону в Закарпатті провів інженерну розвідку на маршруті Кереммезе – Хуст, внаслідок якої зібрав цінні данні щодо прохідності маршруту військами [7]. В обох документах згадується робота з підготовки карт прохідності та водозабезпеченості. Особливо відзначається та, що пов'язана з успіхом проведених операцій в районі озера Сиваш та на специфічній території Криму [6]. Суть цієї роботи детальніше відобразив начальник інженерних військ 4-го Українського фронту генерал-майор Й. З. Колесников: «була розроблена методика графічного зображення умов прохідності місцевості в різні пори року та методика складання військово-геологічних карт водозабезпечення, що дало фронтам, арміям і управлінням оборонного будівництва легкі в читанні матеріали» [3, с. 43]. Отже, стає зрозуміло, що під час військової служби Андрій Євтихійович підходив до виконання завдань досить творчо, а отриманий внаслідок цього досвід став у нагоді колегам, що діяли як поряд, так і на інших дільницях німецько-радянської війни.

Після демобілізації в 1945 р. А. Є. Бабинець повернувся до рідного інституту, де в різні періоди життя обіймав керівні посади від завідувача сектору до виконуючого обов'язки директора. Паралельно з 1946 р. викладав у Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка, професором якого став у 1963 р. Упродовж 1949 – 1953 рр. очолював кафедру гідрогеології та інженерної геології. Від 1961 р. (за

іншими даними – 1962 р.) [1] мав ступінь доктора геолого-мінералогічних наук, а 1964 р. був обраний член-кореспондентом АН УРСР [2, с. 111-112].

Життєвий шлях активного вченого завершився під час відрядження у м. Ленінград 1 листопада 1982 р. Через майже три десятиліття, у 2010 р., відзначалося, що закладені ним наукові ідеї лишались актуальними і розвивалися учнями та послідовниками [9, с. 91]. Тож маємо констатувати факт, що його життя як вченого пройшло повноцінно та приносить позитивні плоди й до нині. Так само, виконавши поставлені в цій праці завдання, ми можемо впевнено стверджувати про його вагомі досягнення в процесі бойової діяльності, оскільки вони належно забезпечували можливість успішно діяти військам на рівні вищого оперативно-стратегічного об'єднання. Отже, ми отримали не лише чергове доповнення щодо вивчення історії розвідки, а й позитивний приклад практичного застосування цивільним вченим свого наукового потенціалу в особливих умовах війни.

Література:

1. Макаренко Д. С. Бабинець Андрій Євтихійович. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=38563 (дата звернення: 20.12.2021)
2. Онищенко І. П., Шестопапов В. М. Бабинець Андрій Євтихійович (До 100-річчя від дня народження). *Геологічний журнал*. 2012. № 1. С. 111-113.
3. Ладивір І. І. Вклад учених АН УРСР у перемогу над фашистською Німеччиною; АН УРСР. Інститут історії. Київ: Наукова думка, 1970. 175 с.
4. Военная геология. *Геологический вестник*. 2020. 30 марта. № 4 (88). С. 2.
5. Ляшенко М. А., Суярко В. О., Яковлев В. А. Спогади ветеранів фронтовиків. Київ, 2001. 224 с.
6. Бабинець Андрей Евтихиевич. 1911 URL: <http://podvignaroda.ru/?#id=36848363&tab=navDetailDocument> (дата звернення 20.12. 2021).
7. Бабинець Андрей Евтихиевич. 1911. URL: <http://podvignaroda.ru/?#id=40532939&tab=navDetailDocument> (дата звернення 20.12. 2021).
8. Советская военная энциклопедия: в 8 т. / пред. Гл. ред. ком. Н. В. Огарков. Москва: Воениздат, 1977. Т. 3. 1977. – 678 с.

9. Половка С. Г. Школа морської геології А. Є. Бабинця в дії (до 60-річчя В. О. Ємельянова). *Геология и полезные ископаемые Мирового океана*. 2010. № 2. – С. 85-91.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-181-7-3>

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ НА ЗОЛОТОНІЩИНІ ДОБИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ: УСПИХИ ТА ПОРАЗКИ

Руденко Ю. М.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

В умовах розбудови державності України, питання Української революції надзвичайно актуальне. Адже досвід державотворчих процесів національно-демократичної революції 1917-1921 рр. послужить нести в життя українців об'єднучу ідею: ідею єдності націй, які населяють державу, ідею єдності національної еліти і народу, ідею об'єднання політичних сил і соціальних груп для захисту національних інтересів.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період з 3 березня 1917 р. по 29 квітня 1918 р. Верхня хронологічна межа обумовлена створенням і діяльністю Української Центральної Ради та місцевих повітових і губернських рад. Нижня хронологічна межа датується падінням УЦР. Територіальні межі дослідження окреслені територією Золотоніського повіту Полтавської губернії.

Метою роботи є визначення впливу діяльності Української Центральної Ради на формування та діяльності національних органів влади на місцях, зокрема в Золотоніському повіті.

Відповідно до поставленої мети, ми маємо вирішити наступні дослідницькі завдання: простежити процес утвердження влади Центральної Ради на місцях; охарактеризувати національно-демократичні перетворення в Золотоніському повіті в добу Центральної Ради, їх успіхи і прорахунки; виявити представників політичного протистояння за владу в повіті у березні 1917 р. – квітні 1918 р.; проаналізувати процес збройної боротьби за владу в Золотоніському повіті.